

i procurava llimar les dificultats que existien entre els altres. Els qui havien estat hostes de casa seva — i no era gens difícil d'ésser-ho, per tal com n'obria les portes tan de gust — no podran oblidar mai, certament, aquell meravellós paratge de Zollikon, damunt el llac de Zuric, ni tampoc aquell interior simpàtic, on hom tenia cura de tots els detalls per a fer-lo més amable al visitant; però menys encara podran oblidar el somriure bonadós de Jakob Jud, sempre interessat per la tasca que hom li exposava, sempre animant-la amb sincers mots d'encoratjament, i sobretot, sempre fent-ne veure la transcendència que tenia com a obra humana. — A. M. BADIA I MARGARIT.

Bibliografies filològico-lingüístiques. — La guerra de 1939-45 interrompé una sèrie d'activitats erudites a tots els països que prengueren part en la conflagració. Una de les que més se'n ressentí fou la redacció de bibliografies. Inexistents els contactes i les relacions científiques internacionals, es feia en efecte impossible de dreçar normalment l'inventari de les noves i més aviat escasses aportacions en qualsevol camp d'estudi. Així i tot, mogudes per l'impuls adquirit en anys anteriors, algunes bibliografies periòdiques pogueren encara veure la llum en aquells temps calamitosos. El suplement de la «Zeitschrift für romanische Philologie», per exemple, que el 1938 havia reprès el seu camí, sota la direcció d'A. Kuhn,¹ amb un dens volum (xviii + 756 pàgs.) que comprenia els anys 1927-35, continuà el 1940 (bibliografia de 1936-37; xvi + 362 pàgs.) i el 1943 (bibliografia de 1938-39; xii + 354 pàgs.) la seva publicació, sempre sota el patrocini de la benemèrita editorial M. Niemeyer, de Halle.²

Finida la guerra, fou no sense dificultat que hom pogué aplegar noves cèdules i ordenar bon nombre de volums diversos, l'aparició dels quals, sens dubte, hauria estat diferida indefinidament si hom no hagués pogut comptar amb el concurs de la United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO). Gràcies a subvencions suficients d'aquest organisme cultural internacional, podem avui anunciar l'edició, durant aquests darrers anys, de les següents bibliografies de caràcter filològic i lingüístic:

a) Dins la Col·lecció de Bibliografia Clàssica que apareix sota els auspicis de la Societat Internacional de Bibliografia Clàssica, ha seguit publicant-se, encertadament dirigida per J. Marouzeau, *L'année philologique (Bibliographie critique et analytique de l'antiquité gréco-latine)*, aplegada amb gran cura per Juliette Ernst. El volum XIX, editat el 1950, conté la bibliografia de l'any 1948 i complement d'anys anteriors (xvi + 294 pàgs.). Com de costum, està dividida en dues parts: la primera, dedicada als autors i textos; la segona, dedicada a les següents matèries: 1) Història literària; 2) Lingüística i filologia; 3) Història dels textos; 4) Antiguitats; 5) Història; 6) Dret; 7) Filosofia; 8) Ciències, tècniques i oficis; 9) Els estudis clàssics; 10) Miscel·lànies i reculls. Al final del volum, uns utilíssims *index nominum* i *index d'autors*. Completant aquesta bibliografia general d'estudis clàssics que J. Marouzeau, sense plànyer esforços, ha posat any rera any a la nostra disposició, ha aparegut, dins el 1951, la primera part, dedicada a autors i textos, de la *Bibliographie de l'antiquité classique* redactada per Scarlat Lambrino (xvi + 762 pàgs.), que comprèn els textos i estudis editats entre 1896 i 1914. Amb aquestes publicacions, els estudiosos de filologia clàssica tenen a llur disposició un conjunt d'obres que els informen suficientment sobre tot el que ha vist la llum concernent aquest domini de treball. Posant al dia, doncs, per a finals del segle passat i per al present segle, les notícies aplegades en els vells repertoris de Hübner, Valmagi, Engelmann-Preuss i Klussmann, tenim, al costat de les informacions dels

1. I amb la collaboració de W. Ebisch, C. Beyer, W. Hering, M. Block, E. Pope, A. Tausch, H. Martius, H. Kuen, R. Aramon i Serra, A. Buck i D. Honsberg.

2. Cf. "Estudis Romànics", I (1947-48), 193-194.

«Jahresberichte» de Bursian, de la «Revue de Philologie» i del «Year's Work in Classical Studies»: 1) per al període 1896-1914, l'obra citada de Lambrino; 2) per a 1914-24, les *Dix années de bibliographie classique* de J. Marouzeau, i 3) per a l'any 1924 i següents, els volums de *L'année philologique* preparats per J. Ernst; al costat de 4) les bibliografies especials de P. Collinet sobre els treballs de dret romà en llengua francesa, de N. I. Herescu sobre la literatura llatina, i l'anunciada de J. Cousin sobre la llengua llatina.

b) La novella Associació Internacional d'Estudis Bizantins, fundada en ocasió del VII Congrés, de 1948, tingut a Brusselles, i de la qual la S.C.E.H. forma part, ha recollit, sense pretendre d'ésser exhaustiva, *Dix années d'études byzantines (Bibliographie internationale: 1939-1948)*. Els materials estan agrupats pels països d'origen, i, dins cada país, hom ha seguit el pla següent: 1) Manuals i obres generals; 2) Filologia i literatura; 3) Història: a) Fonts, b) Història interna (i Història de l'Església), c) Història externa, d) Països veïns; 4) Arqueologia i Història de l'Art (i Música); 5) Crònica, notes i informacions. Les notes que hom publica, de procedència diversa, han estat unificades, fins allà on era possible, per A. Guillou. Així i tot, les diferències entre els materials d'un país i els d'un altre són prou fortes i fan que hom hagués desitjat, per a cada títol, una anotació com la que acompanya la bibliografia corresponent als Estats Units. Un índex de noms d'autors i un índex analític sumari permeten de consultar ràpidament aquest inventari bibliogràfic, que hauria estat preferible, sens dubte, de veure ordenat per matèries.

c) El Comitè Internacional Permanent de Lingüistes ha donat també al públic, sota la cura d'A. Sommerfelt i Ch. Mohrmann, tres volums de bibliografia: dos de *Bibliographie linguistique des années 1933-1947* (Utrecht-Bruxelles 1949-1950) i un de *Bibliographie linguistique de l'année 1948 et compléments des années 1939-1947* (Utrecht-Bruxelles 1951). El material està distribuït en grans seccions: 1) Obres generals; 2) Lingüística general i disciplines connexes; 3) Relacions de les famílies lingüístiques entre elles; 4) Llengües indo-europees; 5) Llengües asiàtiques i mediterrànies; 6) Llengües finno-ugrianes; 7) Basc; 8) Llengües camito-semítiques; 9) Llengües negro-africanes; 10) Llengües caucàsiques; 11) Llengües turques i mongols (llengües altaïques); 12) Llengües dravídiques; 13) Burushaski; 14) Llengües de l'Àsia oriental; 15) Llengües de la Indonèsia, de la Melanèsia i de la Polinèsia; 16) Llengües australianes; 17) Llengües americanes; 18) Esquimo i paleo-siberià. Al final, un índex d'autors. Per l'exposició d'aquest contingut, hom podrà deduir que aquesta bibliografia general duplica en gran part els esforços d'altres d'especialitzades, com la de filologia clàssica de Marouzeau, o les de llengües romàniques de Kuhn i de Boléo, o les més restringides, encara, com la de la «Revista de Filología Española» i altres, davant totes les quals, naturalment, es troba en manifesta inferioritat, tant en l'aspecte d'informació com en el de classificació del material. Creiem que cal cridar l'atenció de la UNESCO sobre el fet d'aquesta subvenció per partida doble a bibliografies que cobreixen en gran part el mateix camp d'estudi i assenyalar al Comitè Internacional Permanent de Lingüistes com seria d'interessant que no prengué en consideració, en el seu despullament, aquelles disciplines que ja posseeixen una, o més d'una, bibliografia especialitzada —i més competent i completa que la seva, per tant— i, en canvi, tractés de donar un caràcter exhaustiu a les parts referents a la lingüística general o a aquelles llengües que no compten amb reculls bibliogràfics especials.

d) L'esforç que la Modern Humanities Research Association havia fet des de fa alguns anys sota la direcció de W. J. Entwistle, L. W. Tancok i A. Gillies, per tal de recollir orgànicament, amb el títol de *The Year's Work in Modern Language Studies*, la bibliografia lingüística i literària més important de les llengües modernes, ha estat

continuat, després d'una interrupció imposada per la guerra, per S. C. Aston,³ amb el volum XI de la sèrie, aparegut el 1951, a la Cambridge University Press, que comprèn els títols corresponents als anys 1940-49 (xviii + 486 pàgs.). El llibre està dividit, com d'habitud, en les següents seccions: 1) Estudis llatins medievals; 2) Francès i Provençal (Llengua francesa, Literatura medieval, El segle XVI, El segle XVII, El segle XVIII, L'era romàntica, Els segles XIX (post-romanticisme) i XX, Literatura provençal); 3) Espanyol (Llengua espanyola, Literatura medieval, Literatura fins a 1700, Literatura des de 1700); 4) Italià (Llengua italiana, Literatura fins al Renaixement, Humanisme i Renaixement, Literatura de 1700 a 1900); 5) Alemany (Llengua alemanya, Renaixement i barroc, Literatura de 1700 a 1832, Literatura de 1832 a 1880); 6) Llengües escandinaves (Estudis danesos, Estudis noruecs, Estudis suecs); 7) Llengües eslaves (Estudis txecs i eslovacs, Estudis polonesos, Estudis russos).

e) Com a suplement de la «Revista Portuguesa de Filologia», Manuel de Paiva Boléo ha organitzat una bibliografia comentada, en forma de cròniques, on són analitzats i valorats els estudis apareguts darrerament en el camp de la lingüística romànica i on són donades necrologies dels principals romanistes desapareguts en el decenni 1939-48. Aquesta bibliografia duu el títol de *Os estudos de lingüística românica na Europa e na América desde 1939 a 1948* i n'ha aparegut fins ara un volum (Coimbra, Casa do Castelo Editora, 1951; xii + 522 pàgs. + xxi llams.). En aquest primer volum són reportades, per autors diversos,⁴ les activitats romanístiques (lingüístiques i filològiques) a Suècia, Dinamarca, Anglaterra, Suïssa, França, Argentina, Bèlgica, Illes Canàries, Espanya, Terres catalanes, Estats Units d'Amèrica, Holanda, Alemanya, Brasil, Amèrica espanyola i Itàlia. La dispersió derivada de l'agrupació dels articles pels països on han estat publicats i no per llurs temes, queda salvada, fins allà on és possible, per uns abundosos índexs al final del llibre: dels autors citats, de les necrologies, de les abreviatures usades, de les matèries estudiades (analític) i dels mots (agrupats per llengües).

f) Dins la sèrie d'Estudis de Literatura Comparada de la Universitat de Carolina del Nord, ha estat publicada una *Bibliography of Comparative Literature* dreçada per Fernand Baldensperger i Werner P. Friederich (Chapel Hill 1950; xxiv + 702 pàgs.), que conté uns quants milers de títols agrupats en les següents seccions: 1) Generalitats, Intermediaris, Tematologia, Gèneres literaris: a) Literatura comparada, Literatura mundial, Literatura europea, b) Literatura i política, c) Literatura i Arts i Ciències, d) Intermediaris, e) Comparacions, fonts, imitacions, f) Història dels motius, g) Gèneres i formes literàries i semiliteràries; 2) Orient, Antiguitat, Judaisme, Paleocristianisme, Mahometisme i llurs contribucions: a) Orient, b) Antiguitat clàssica, c) Contribucions gregues, d) Contribucions llatines, e) Hebraisme i Cristianisme; 3) Aspectes de la cultura occidental: a) Cristianisme modern, b) Corrents literaris, c) Relacions literàries internacionals, d) Influències collectives i recíproques sobre continents, nacions i individus; 4) El món modern: a) Contribucions celtes i arturians, b) Contribucions provençals, c) Contribucions italianes, d) Contribucions espanyoles, e) Contribucions portugueses, f) Contribucions holandeses i belgues, g) Contribucions franceses, h) Contribucions angleses, i) Contribucions suïsses, j) Contribucions alemanyes, k) Contribucions americanes del nord i del sud, l) Contribucions escandinaves, m) Contribucions europees orientals.

g) La bibliografia internacional d'arts i tradicions populars que havia començat a

3. Amb la col·laboració, per a les llengües romàniques, de F. J. E. Raby, S. Ullmann, B. Wledge, S. L. England, W. G. Moore, L. W. Tancock, R. J. North, T. V. Benn, R. Niklaus, H. J. Chaytor, I. G. Llubera, F. Pierce, H. F. Grant, B. Migliorini, K. Foster, C. Dionisotti i F. May. Cf. per als volums anteriors, "Anuari de l'Oficina Romànica", VII (1934), 264-266; "Est. Rom.", I (1947-48), 194-195, i II (1949-50) 215-216.

4. L. Wiberg, P. Hoybye, W. D. Elcock, H. Smid, G. Gougenheim, A. M. Barrenechea, N. Bruzzi Costas, L. Warnant, J. Régulo Pérez, A. Zamora Vicente, R. Aramon i Serra, E. B. Williams, E. C. von Bellen, A. Kuhn, S. Silva Neto, M. L. Wagner i R. M. Ruggieri.

aparèixer, l'any 1917, amb el títol de *Volkskundliche Bibliographie*, sota la direcció de John Meier i E. Hoffmann-Krayer, ha estat represa, després de la interrupció soferta el 1941, per la Comissió Internacional d'Arts i Tradicions Populars (CIAP), amb un títol complicadament i innecessàriament trilingüe, sota la direcció de Paul Geiger, amb l'ajuda de Robert Wildhaber. El 1949 aparegué un volum que comprenia la bibliografia dels anys 1939-41 (XXIV + 274 pàgs.) i el 1950 un altre que comprenia la dels anys 1942-47 amb suplement dels anys anteriors.⁵ El contingut d'aquests volums està repartit en vint-i-dues grans seccions, els títols dels quals donen clara idea de llur interès: 1) Folklore general; 2) Habitació; 3) Construccions; 4) Coses; 5) Marques; 6) Tecnologia: arts i indústries populars; 7) Caràcters i tipus del poble; 8) Vestits; 9) Menjar i beguda; 10) Costums, festes, jocs; 11) Costums socials; constitució; dret popular; 12) Creences populars; 13) Medicina popular; 14) Meteorologia popular; 15) Folklore literari en general; 16) Poesia popular; 17) Música i dansa, etc.; 18) Conte, narració, farsa; mite i llegenda; 19) Teatre popular; 20) Altra literatura popular; 21) Parlar del poble; 22) Els noms. — R. ARAMON I SERRA.

La Societat Internacional Arturiana.— En el segon Congrés Arturià, reunit a Quimper el setembre de 1948, s'acordà la creació de la Societat Internacional Arturiana amb l'objecte de coordinar els estudis sobre la Matèria de Bretanya, i amb aquests tres fins principals: organització d'un congrés cada tres anys; publicació d'un butlletí bibliogràfic, i creació d'un centre de documentació arturiana a París. La societat té un comitè central, resident a París, i deixa organitzar independentment les seccions nacionals.

El 1951, la S.C.E.H. s'adherí a la S.I.A. i encarregà al signant d'aquestes ratlles la constitució d'una secció hispànica. Donada l'intima relació dels textos arturians castellans i galaico-portuguesos, fou proposat, i s'acceptà, que aquesta secció pogués tenir un marc més ample que el de l'Estat espanyol, amb la participació de romanistes portuguesos. D'acord amb aquest criteri, el 1952 es constituí una secció peninsular dins la S.I.A., el comitè de la qual quedà constituït de la següent manera: Ramon Menéndez Pidal (Madrid), president; Manuel Rodríguez Lapa (Anadia), vice-president, i Pere Bohigas (Barcelona), tesorero-secretari.

La Societat Internacional Arturiana publica un butlletí,¹ que té per objecte principal registrar tots els llibres i articles sobre la matèria de Bretanya, que es publiquen durant l'any. Això no obstant, per raons pràctiques, en els primers números s'admeten bibliografies d'anys anteriors, des del 1939. Queden excloses d'aquesta bibliografia les obres que no tracten directament del tema (per exemple els estudis sobre l'amor cortès), les obres de marcat caràcter popular o imaginatives, i els resums continguts en obres de caràcter general. Els articles bibliogràfics, ordenats per països, estan redactats seguint el mateix patró, i es divideixen en textos i estudis crítics, aquests subdividits en llibres, articles i recensions. En el vol. IV hi ha una bibliografia de la Península Ibèrica, establerta pel signant d'aquestes ratlles, que comprèn els anys 1940-1952.

A partir del vol. II, després de les bibliografies, són publicats alguns articles crítics sobre temes propis del Butlletí. Al final hi ha sempre un noticiari arturià i la llista de membres i entitats adherides. — PERE BOHIGAS.

Publicacions lul·lianes. — Després d'alguns anys d'interrupció, motivada principalment per la llarga malaltia de mossèn Salvador Galmés, l'infatigable difusor de la producció

5. Cf. "Est. Rom.", II (1949-50), 306-307.

1. "Bulletin Bibliographique de la Société Internationale Arthuriennne: Bibliographical Bulletin of the International Arthurian Society". Apareguts fins ara cinc volums: I (1949), 72 pàgs.; II (1950), 114 pàgs.; III (1951), 118 pàgs.; IV (1952), 116 pàgs.; V (1953), 126 pàgs.